

מסורת הש"ס

א) [לעיל קי"א.], ב) צ"מ ס': כבורות מו:]; ג) כבורות שס:]; ד) [שבת קבל: יומא פד.], ה) [פי' כמו מנשקך ליה דעירובין יט. כלומר לא הכריחו וע' מו' כבורות לו: ד"ה חיייה כי' וכתב הערוך ענךך בשקך ולנקר כהיכלו (תהלים כז) תרגום ולבשקלא כהיכליה; ו) צ"מ ס': [גיטין ס:]; ז) [צ"מ שס: ח] [נקמן קבל.],

תורה אור השלם

1. ויאמר משמון תמות נפשׁי עם פלשתים ויט בבח ויפל הבית על הדקנים וְעַל כָּל אֲנָשׁ אֲשֶׁר בו וַיְהִי דַמְתִּים אֲשֶׁר הָיִיתָ בַּמּוֹתוֹ רַבִּים מְאֹדַּר הַמֵּיתָ בְּחַיִּיךָ: שופטים טו ז
2. הָרַת פְּנִיָּהּ עֲנָתָה כָּם וְחָטְאתָם כִּסְדָם הַדִּירָו לֹא בַּחֲדוֹ אֶלֶם לַנְּפֶשָׁם כִּי נִגְדְּלוּ לָהֶם יַעֲרָה: ישעיהו ז ט

גליון הש"ס

גב' לא כל האדם כעין זה פסחם מנח ע"כ:

הגהות הב"ח

א) תוב' ד"ה אין מעידין וכו' ג' ימים ותשובת ר"ת כ"ל ומכתב דוקא ממוק:

לעני רש"י

ורוא"ה [ויירא"ה]. יבלת.

מוסף רש"י

אין מעידין. על ארס מת להשיא את אשתו אלא אי"כ ראו פלוגין פניו שהוא עם החוטם (ב"ח ב:) דשאל לאו זה הוא (בבורות מ:), הכרת פניהם ענתה בם. דהכרת פלוגין פניהם עדותן. אלאם פלוגין פנים צעי (שס). מצאו קשור. שלח המביא גט ואחד הימנו, לאחר זמן מלאו קשור כיום שו או בחרנקי כו' (ב"ח ב:) ומכיר את הכים ואת הארנקי (גיטין ב:), אפילו לזמן מרובה כשר. אש"י דמתן (גיטין כז). התניא גט ואחד הימנו מלאו לזמן מרובה פסול, הכ כשר (ב"ח ב:), אין מעידין. השומא. המעידין על האשה להשיאה ואמרו סימן היה בו שומא כהגר פלוני. שומא. וירואה בלע"ז (ב"ח ב:),

לאינסובי ללרה צעלמא מקמי דידע. האשה שהלכה למדינת הים עם בעלה ובאה ואמרה מת בעלי והיתה לה כאן לרה אם זו תנשא בעדותה של זו קודם שתנשא היא: **הואיל והוסרה היא**. אלמלא משעת היתר ידיה שרינן ללרטה ואע"ג דעדיין היא לא ניסת: **ליחוש דלמא בגיטא אתאי**. אי טעמא דר"א לאו משום דלרה מעידה לחברתה הוא אלא משום דלא מקלקלא נפשה ניחוש דלמא הא בגיטא אתאי והציציה גיטה ואמרה מת בעלי וכדי שתנשא גם לרטה ואידי לא מקלקלא דבשלמא במתני' היכא דנתייצמו ליכא למימר הכי דאי נמי בגיטא אתאי איקלקלא שנשאת לאחי בעלה אצל לשוק ליחוש: **דאינסיב לכהן**. דאי אחי בעלה ומיבעי לה לאחויי גיטא מיפסקלא אכהן ונפקא: **במתני' אין מעידים**. על האיש שמת אא"כ ראוהו מת בפרלוג פניו עם חוטמו שיכולין להכירו שזכו אצל לא ראוהו בפרלוג או שניטל חוטמו אין מעידין עליו להשיא את אשתו שמת אין הוא: **ואפי' ראוהו מגוייה**. לשון גודו חילנה (דניאל ד). מנותח ומלא פלעים ותבורות חרב: **או ללוו**. על הלליבה או חיה דורסתו ואוכלת זו: **אין מעידין**. עד שיראו שתלא נפשו: **ואין מעידים אלא עד ג' ימים**. אם ראוהו בתוך ג' ימים למיתמו מעידין עליו אצל אם לא ראוהו עד לאחר ג' ימים חיישינן שמא נשתנו מראית פניו ואין זה שהם סבורים: **רבי יהודה בן צבא אומר לא כל האדם כו'**. יש לך אדם שממחר להנפח משאר אדם כגון אדם שמן ויש לך מקום שחמה נוגעת בו יותר ואדם מת ממחר להסריח ולהשתנות ויש לך שעה שהעולם חס והמת ממחר להסריח. ובגמ' צעי לחומרא פליג או לקולא פליג: **גב' פדתם**. מלח: **הכרת פניהם ענתה צם**. העידה צם. אלמלא אין עדות בשאר הגוף **אלא בזהכר פנים: קירא**. שעה: **דבק בבלייתא**. הדביקה בנמעט מטולת בלויה: **בלייתא**. בגד בלוי: **באפוסיה**. בנמחו: **מלאו קשור**. המביא גט לאשה ואחד הימנו: **צין כליו**. צין כלי ביתו ומכיר את הכים ואת הטבעת שהן שלו כשר ולא חיישינן דלמא האי כים והאי טבעת דאיניש אחריניה הוה והאי גט אחר הוא. אלמלא סמכינן אסימנא דאית ליה ציכס ובחרנקי ואפי' למישרי אסור אשת איש דאורייתא אלמלא סימנין דאורייתא: **שומא**. ורוא"ה: **סימנין דאורייתא**. אף השמלה בכלל היתה כו' צפ' ואלו מציאות (צ"מ דף טז): **בן גילו**. שגולד בפרק אחד ובמזל אחד ור"א בן מהבאי סבר אין שומא מליה בבן גילו: **להשתנות**. ממראה: **סימנין דרגנן**. ולא דריש אף השמלה לסמין אלא לחובעין דהתם פלוגתא היא: מובזק

אינה עשויה להשתנות לאחר מובזק

האשה בתרא פרק ששה עשר יבמות

אין מעידין אלא על פדצוף פנים כו' ואין מעידין אלא עד ג' ימים. פי' משום דמשם ואילך משתנה כו' ואר"ת דהיינו דוקא כשאין שם אלא הפרלוג אצל כל גופו שלם אפי' אין כאן פדחת וחוטם ניכר הוא היטב ע"י סימני הגוף ועוד דשמא דוקא בסימנין הוא דקאמר הכי אצל ע"י טביעות עין ניכר

היטב ע"י סימני הגוף כיון שיש כל גופו ואפי' לאחר כמה ימים והיכא שאינו נחבל בפנים ודאי נראה דבר פשוט שיוכלו להכירו אפי' אחר כמה ימים כי אינו משתנה כל כך ודבר ידוע הוא שהוא ניכר אפי' אחר כמה ימים אפי' הוא אמת דהיכא שנחבל בפרלוג אין מעידין עליו אלא בתוך ג' ימים כיון שנשאר גופו שלם וגם יכול להיות שהוא בתוך ג' ימים כגון היכא שאין ידוע מתי נהרג אין למלותו אלא בתוך ג' ימים ^(א) דוקא ותשובת ר"ת כמזהב בנספר הישר: **הכרת פניהם ענתה בם**. פירוש שרין פדחת של פניהם להכי מייתי האי קרא דכתיב הכרת פניהם ענתה צם דמשמע שרין הכרה לצד מן הפנים ועל פי' הקונט' קשיא דצפ' יש צבור (בבורות מו: ושס) מייתי לה אצרייתא דהכא ולא על המשנה דהתם והכא נמי משמע דאצרייתא לחודה קאי דמייתי עובדא ודבק קירא באפוסיה היינו על מלחו וצירושלמי דהכא משמע דלחוטס קאי: **מצאו קשור בבים ובארנקי כו'**. וא"ת מאי קושיא דלמא הכא שאני דמכירו לגט או לכיס בטביעות עין דאפי' עם הארץ אית ליה טביעות עין דלאמר בגט פשוט ^(ב"ב צ קסח). האי לורבא מרנצן דאזיל לקדושי איתתא לידבר עם הארץ בזהדי ויש לו להיות נאמן במגו שיכול לומר לא איבדתיו מעולם וי"ל כגון דליכא עדים שאיבדו דהשתא ליכא מגו א"נ במלאו אחר ומחזירו ע"י סימן זה שקשור ציכס ולהכי נקט כים וארנקי: **שנמצא בין כדיו**. ואע"ג דרציס מליים שס ואס נמצא בקרקע היה לחוש ליוסף בן שמעון אחר השמא שנמצא צין כליו אין לחוש שנתנו אחר שם אלא הוא: **אמר רבא דבולי עלאמא סימנין דרבנן**. ואס תאלמר צרייתא דמלאו קשור ציכס כמאן מוקמא וי"ל דמעיקרא ס"ד דאדם אחר מלאו כדפרישית ולכן צעי למיפשט מינה דסימנין דאורייתא אצל השתא סבר דמיירי שמלאו בעצמו ומכיר הכים בטביעות עין ונאמן במגו שיכול לומר לא אבדתיו אי נמי שיש עדים שהארנקי וכים וטבעת שלו וידוע שם א"נ דחשיצי כים וטבעת סימן מובזק:

כליו

הכא בשומא מצויה בבן גילו קמיפלגי מר סבר שומא מצויה בבן גילו ומר סבר אינה מצויה בבן גילו ואיכא דאמרי הכא בשומא העשויה להשתנות לאחר מיתה קמיפלגי מר סבר עשויה להשתנות לאחר מיתה ומר סבר סימן

קב.

ח א מיי פי"ג מהל' גירושין הלכה כא סמג עשין נ טו"ש"ע אה"ע סימן ח סעףך כד:
ט ב מיי שס הל' טו טו"ש"ע שס סעףך כט:
י ג מיי שס הלכה יח טו"ש"ע שס סעףך לא:
יא ד מיי שס הל' כא טו"ש"ע שס סעףך כו:
יב ה מיי שס טו"ש"ע שס סעףך כד:

יג ו מיי פי"ג שס הל' ט סמג עשין נ טו"ש"ע שס סי קלב ס"ד:
יד ז מיי שס פי"ג הל' כא סמג שס טו"ש"ע שס סימן ח סעףך כד:
טו ח מיי פי"ג מהל' אבירה הל' ה סמג עשין עד טו"ש"ע ח"מ סימן כט סעףך ד ה:

תוספות ישנים

ואין מעידין (עד לאחר) [אלא עד] ג' ימים. ודוקא היכא דאין מכירים אלא ע"י סימנים והוא מלא פאכים ואין לו גופו לפניו אצל אם הוא שלם או הפדחת והחוטם ואנו מכירים בו על ידי טביעת עין יפה מעדים אפילו לאחר כמה ימים:

תוב' חר מקמאי

הא דחנן אין מעידין אלא על פדצוף פנים עם החוטם אפי' שיש סימנים בגופו ובכליו. דוקא בסימן שאינו מובזק אבל בסימן מובזק מעידים דסימן מובזק בעדים דמי: גרסי' בפ' מי שאחזו אמר רב כהנא אמר רב חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו אי"ר וירא אי קשיא לי הא קשיא לי אם לא יגיד פט לאתם שאינו יכול להגיד ואמאי הרי יכול להגיד מתוך הכתב. אי"ל אביי עדות קאמרת שאני עדות דרחמנא אמר פהיחם ולא מפי כתבם מיתוכי כשם שבדקין אותו לניטין כך בודקין אותו למשאות ולמתנות ולעדיות ולירושות. קתני מיהא עדות. אמר רב ששת [בעדות אשה] דאקילו ביה רבנן. שמעינן מהא דמפי כתבם בעדות אשה כשר. ומיהו לא דמי האי מפי כתבם דגיטין למפי כתבם דירישה שכתב רב אלפס [גרסינן בירושלמין] מצא כתוב בשטר איש פלוני מות איש פלוני נהרג וכו' דבההיא דגיטין מיירי כגון שכתב לפניו בשטר איש פלוני מות ובההיא מבשרי אבל בנמצא כתוב בשטר איש פלוני מות לא אפשר דלא מבשר וה"ר אלפס א) כתב ולא פסק הלכה דברבי מי:

א) צ"ל וה"ר אלפס הביא למחלוקת האמוראים צירושלמי בזה ולא פסק הלכה כדברי מי.